

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/3 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a doua órá 6 cr., a treia órá 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii»

în
Blaşiu.

Fóe bisericescă-politică.

Anul II.

Blaşiu 9 Apriliu 1892.

Numărul 15.

Temeiul drepturilor noastre.

(+) Suntú adevăruri în lumea acésta, despre cari nu ai lipsă să întinđi multă vorbă, pentru ca fiesce care minte sănătoasă să le pricépa şi să le vedă în adevărata lorú lumină.

Unú ast-felú de adevărú este şi acela, că fiesce care poporú are dela natură dreptulú de a se conservá şi a se perfecţioná conformú individualităţii sale particulare.

Cu tóte acestea la noi întâmpinámú în tóte dílele enunţaţiunii atátú de bizare şi contrare adevărului amintitú, câtú îi stá omului mîntea în locú.

Ministrii ne spunú, că misiunea statului nostru este, să asimileze tóte popórele nemagiare din patria acésta comună. Deputaţii ţinú vorbiri înflăcărâte, în sensulú cărora numai aceia suntú adevéraţi patrioţi, cari primescú fără de nici o restricţiune cultura magiară şi voescú a se contopi în elementulú magiarú. Pressa denunţá ca pre nisce trădători de patrie pre toţi, cari ţinú la naţionalitatea lorú proprie, şi pretinde, să se aplice măsurile cele mai drastice, spre a se sugrumá ori ce mişcare culturală nemagiară. Reuniunile magiare de cultură se formézá în tóte părţile ţerei numai cu devisa „să magiarisámú“, ér cea mai tinérá dintre aceste reuniuni, înfiinţată în Budapesta, în apelulú său publicatú în dílele trecute, considerá ca o plagă pentru ţerá esistenţa popórelorú nemagiare, şi pentru

aceea ne spune, că va ridicá sbiciulú său de focú asupra a totú ce nu e magiarú, şi ast-felú va face o generală curăţire în ţerá, mântuindu-o de prihana străinismului.

Cine nu vede, că ast-felú de tendinţe în ultimulú lorú efectú potú surpá şi esistenţa bisericeii noastre? Cine nu se umple de îngrijiri, cândú cugetá, că sbiciulú acela de focú se va silí a străbate până la altarele bisericelorú noastre spre a le curăţi de „prihana“ limbei românescei?

Étá motivele, pentru cari noi ne vedemú indemnati a arétá, că tendinţele acelea vatémá fórté greú drepturile naturale, cari regulézá vieţa indiviđilorú şi a popórelorú, şi că drepturile noastre íşi aú temeiulú chiar în dreptulú inalienabilú alú naturei.

Tóte fiinţele create de Dumneđeú, care este fiinţa cea mai înaltá şi perfectá, aú nu numai unú scopú comunú, ci şi unú scopú particularú şi subordinatú scopului generalú şi comunú.

Scopulú particularú alú fiesce cărei fiinţe este *conservarea şi perfecţionarea sa.*

Prin lucrarea Fiinţei supreme, care a dísu despre sine „Eú suntú care suntú“, şi care prin urmare esistá prin necesitatea naturei sale, fiesce care fiinţa creatá tinde în modú naturalú a-şi conservá esistenţa sa, acéstá primá binefacere a creatorului său. Pentru aceea vedemú, că nu numai fiinţele inteligente, ci chiar şi cele materiale, opunú, după câtú le stá în putere, o resistinţă con-

tinuá la ori ce încercări de destrucţiune din partea unei fórté esterne. Greutatea mai mare ori mai micá, ce se întâmpiná la sdrobirea unei petre, la tăierea unui arború şi la uciderea unui animalú, este numai efectulú acelei inclinaţiunii naturale, ce o are fiesce care fiinţa, de a-şi conservá esistenţa sa şi de a se împotrivi la ori ce i-o ar puté rápi ori ameninţá.

Totú prin lucrarea Fiinţei supreme, care este deplinitá şi perfectá, fiesce care fiinţa creatá tinde în modú naturalú nu numai spre conservarea sa, ci şi spre perfecţionarea sa. Pentru aceea, precum unú vlástariú tinde a devení arború, aşa şi fiesce care pruncú tinde în modú naturalú şi invincibilú a devení bărbatú, şi ori ce fiinţa inteligentá doresce a sporí în sciinţa, căci sciinţa face, ca o fiinţa inteligentá să fie perfectá sau desévârşită.

Este aşa dará o proprietate a fiesce cărei fiinţe a cercá în modú naturalú iresistibilú, să-şi conserve esistenţa sa şi să-şi perfecţioneze natura sa, pentru ca prin acésta să ajungá la mărimea şi puterea aceea, care coréspunde firii sale.

Fiesce care poporú este însá o fiinţa moralá înzestrată dela natură cu tipulú său particularú, în a cărei vine curge acela-şi sânge, este încheată prin aceea-şi limbă şi însufleţită de aceea-şi tradiţiunii, de aceea-şi idei şi obiceiuri şi de aceea-şi aspiraţiunii.

De aceea precum fiesce care fiinţa ca individú tinde în modú naturalú şi

Feuilleton.

„Românii transcarpatini“ şi „Curentulú Eminescu“.

Doué conferinţe.

Bucuresci, Mărţişorú 1892.

Domnule Redactorú!

Cu permisiunea Dvóstre vinú a vé da samá despre doué conferinţe, ce s'aú ţinutú în dílele trecute, una în Iaşi, cealaltá în Bucuresci. Le voiú urmá după şirulú cronologicú.

Mercuri în 11 Martiú v. séra ş-a ţinutú în sala noului Ateneú conferinţa sa intitulată „Românii transcarpatini“ dlú A. D. Xenopol, distinsulú profesorú universitarú din Iaşi.

Póte nici nu v'a-şí fi raportatú despre acéstá conferinţă, care e curatú istorică. Dacă însá totuşi v'o trimitú, la acésta m'aú indemnatiú numai apreţiarile, ce conferenţiarulú le face Blaşiuului şi preste totú santei Uniri.

Trecéndú aşa dícéndú în tótá fuga penei preste firulú istoricú şi în generalú preste cuprinsulú conferinţei, Vé voiú însemná câtú mai exactú şi mai fidelú afirmările dlui

Xenopol, ce câtú de câtú totuşi Vé potú interesá.

Conferenţiarulú nu se ocupá cu actualitatea, fiindú acésta destulú de cunoscutá, ci trece la firulú istoricú arétándú, că nelegiuirile, ce dílnicú le suferú Românii transcarpatini, nu suntú de ađi, ci unú *cântecú vechiú.*

Spre a dovedí acésta, conferenţiarulú trece din secolú în secolú citándú cândú fapte barbare cândú legi străine şi păgânesce aduse în contra Românilorú până în timpulú de faţă, cândú se facú încercări de a rápi chiar şi copii dela sinulú mamelorú.

Pre calea acésta a demonstratú conferenţiarulú, cum Românilú după 10 vécuri încá şi astáđi e nelegiuitú. Salutá cu însufleţire Liga, salutá pre iniţiatorii ei, pre tinerii universitari, în cari privesce viitorulú României, şi conjurá pre toţi, să îmbrăţiseze *causa Ligei*, care ajutá chiar şi României, care — póte — *ar perí, n'ar puté existá* fără numerosii sêi fraţi, cari se găsescú împraştiati prin Transilvania, Bucovina, Băsarabia, Macedonia ect., de-órece esistenţa şi viitorulú unei naţiunii cu atátú suntú mai durabile şi mai asigurate, cu câtú se razimá pre *baze mai estinse.* În legăturá cu consideráţiunile acestea conferenţiarulú desvol-

tândú şi descriindú şi unele evenimente istorice, amintesca şi despre *s. Unire*, despre care se exprimá aşa:

„Dupá ce Sasií din Transilvania trecuserá la Luteranismú, érá mare parte din Magiari se calviniserá, érá acum în interesulú statului austriacú, care érá catolicú, ca să-şí înmulţescá adeptii. Ocaziune buná de operatú în privinţa asta fi dede statului austriacú chiar sórtea Românilorú. Casa domnitóre şi promise îndată Românilorú o uşurare a sorţii, dacă vorú trece la catolicismú. În promisiunile aceste s'a conceputú evenimentulú epocalú curéndú după aceea realizatú: *Unirea bisericeii române cu cea catolicá.*

„Episcopii români gr. cat. ca Inocenţiú Micu, Ioanú Bobb etc., adese ori duceáú la treptele tronului gemetele şi lacrimile uitate de secolú ale poporului, ceréndu-i drepturi şi împlinirea promisiunilorú. Din multele promisiuni deşi cu greú, dar' unele totuşi li-se împliniserá. Între altele li-se concese dreptulú de a-şí instruí tineri talentati la institute înalte de învăţámîntú. Multí dintre aceşti tineri apoi lásándú a parte studiulú teologiei se punú cu dinadinsulú pre studiulú istoriei, în care li-se oglindea légánulú. Venindú apoi aceşti tineri entusiasmaţi între

iresistibilă a-și conserva existența sa și a-și perfecționa natura sa, așa și fiesce care popor ca ființă morală tinde în mod natural a-și conserva și dezvoltă tipul său, limba sa, tradițiunile, ideile, obiceiurile și aspirațiunile sale, adică totu, ce constituie individualitatea sa.

Pentru ca indivizii și poporele să se potă conserva și perfecționa, s'au organizat în state, cari dacă cuprind în sinul lor numai un singur popor, se numesc naționale, ér dacă cuprind în sine mai multe popore, se numesc poliglote.

Dar precum un individ prin aceea, că a devenit cetățenul unui stat, nu și-a pierdut dreptul său natural de a se conserva și perfecționa, ci din contră și-a asigurat și mai tare acest drept, tocmai așa și poporul, care împreună cu alte popore constituie un singur stat, nu și pierde dreptul său natural de a-și conserva și dezvoltă individualitatea sa proprie, ci din contră prin această își garantează și mai tare dreptul de a fi apărut în existența și dezvoltarea sa chiar și prin celelalte popore conlocuitor. Pentru aceea vedem, că mai multe popore în decursul vécurilor au constituit un singur stat și s'au supus împreună la una și aceeași putere politică numai cu scopul de a se pută conserva și dezvoltă mai ușor.

Din principiile enunciate până acum rezultă, că precum sclăvia indivizilor într'un stat este o anomalie și vătămare grea a dreptului natural, totu așa și asuprirea unui popor prin altu popor este o lucrare contrară dreptului natural, care nu se potă justifica nici măcar în cazul, cându poporul asuprit ar fi fost cucerit cu sabia, ori ar fi imigrat mai târziu în respectivul stat. Căci precum am accentuat și altă dată, prin cucerire poporul cucerit nu și pierde drepturile sale inerente, ci numai puterea sau auctoritatea lui publică de mai înainte încetă a exista, in-

locuindu-se cu puterea publică a poporului cuceritor, care însă moștenesce dela puterea publică a poporului cucerit nu numai drepturile, ce le-a avut această putere asupra poporului cucerit, ci și datorințele ei și prin urmare și datorința de a respecta individualitatea și limba acelu popor și a o dezvoltă cu tôte mijlocele, de cari dispune statul.

Totu asemenea un popor, care prin imigrațiune s'a supus auctorității publice a statului, în care a imigrat, nu și pierde dreptul său de a exista și a se dezvoltă ca popor cu individualitate proprie, pentru-că acest drept este inherent naturii sale, ci din contră auctoritatea publică, dacă nu l'a împedat a se aședă pe teritoriul său, este datore a-i respecta această individualitate, întocmai precum respectază sau trebuie să respecte drepturile naturale ale unui individ, care s'a indigenat mai târziu pe teritoriul statului.

Față cu aceste adevăruri, cari se impun cu o claritate și putere iresistibilă fiesce cărei minți sănătoase, conducătorii politici ai statului nostru au născocit teoria confusă despre idea de stat magiar, care se propune chiar și de pre catredrele universităților din patrie. Pentru susținătorii acestei idei scâlciate statul nu este un mijloc pentru a conserva și dezvoltă individualitatea poporelor din patrie, ci un fel de scop ideal sau mai bine zicând un fel de idol păgănesc, căruia se potă jertfi tôte drepturile indivizilor și poporelor. În sensul acestei teorii se potă sdrobi tôte naționalitățile, dacă interesele închipuite ale statului vin în conflict cu drepturile poporelor, și în faptă s'a și întâmplat, că unul dintre cei mai puternici purtători ai auctorității publice, fostul ministru Tisza, a amenințat cu această nimicire pe poporele nemagiar. Dar cându a făcut-o acesta, el a lovit în față dreptul naturii și a dovedit, că

nu este vrednic a mai conduce destinele țării, întocmai precum acei ómeni, cari voesc astăzi să ridice sbiciul de foc asupra a totu ce nu este magiar, dași doveși eclatante, că ar trebui să fie internați sau în casa nebunilor, sau în temnițele statului, căci abstrăgându dela legile positive ale țării, poporele nemagiar au dela natură dreptul de a exista și a se dezvoltă cu concursul și sprijinul statului, ér de dreptul dat dela natură nici un om și nici un popor nu potă fi despoiat fără a se surpă temeliile societății omenesci.

Două exemple bune.

I. În Martiu 1893 se voru implini 50 de ani, de cându Sântia Sa Papa Leon XIII fu consacrat de episcop. Lumea catolică întrégă se pregătesce să serbeze cu demnitatea cuvenită jubileul acesta. În Roma s'a constituit deja un comitet din Cardinali, Prelați și laici distinși, care a pregătit programul serbărilor. Un punct cardinal al serbărilor acestora voru fi peregrinajele la Roma. Tôte națiunile catolice din Europa, și chiar și catolicii din celelalte părți ale lumii, din America, Australia, Asia și Africa voru face peregrinaje la Roma spre a-și depune omagiile fiesci la peciorele lui Leon XIII, care nu numai ca Cap al creștinătății se bucură de auctoritatea cea mai înaltă în lume, ci cu calitățile lui eminente, cu prudența, moderațiunea și avintul de vultur alu ideilor lui pre terenul religios, cultural și social și-a câștigat în măsura cea mai mare stima, respectul și admirațiunea chiar și a celor, ce stau afară de gremiul și aspirațiunile biserice. Ca și în 1 Ianuarie 1888 cu ocasiunea jubileului de 50 de ani al preoției Sântiei Sale, Roma și în anul ce vine va vedé în Vatican adunat totu pământul în jurul păstorului suprem al turmei lui Christos.

Noi Români uniți nu am lipsit nici în 1888, căci acolo a fost ilustrul episcop al provinciei noastre Mitropolitane de

frații lor, le-au deschis ochii, i-au ridicat din pulverea la care i-au osândit seclii de jug, i-au deșteptat și aprins în ei conștiința originii lor și de aci a dreptului istoric, ce îl au în patria lor străbună.

„Între acești bărbați, pre cari i-a imortalizat istoria, amintesc pre Șincai, Petru Maior, S. Clain etc., cari cu o pleiadă după ei au produs acea epocă strălucită a Blașului, acea aură, a cărei lumină invietore trece departe preste culmile Carpaților și la noi cei din cõe, și înainte căreia totdeuna trebuie să ne închinăm (aplaude asurditore și îndelungate).

„Lupta pentru lumină și drepturi odată inaugurată, a fost purtată cu bărbăție vrednică de tötă lauda de clerul de din cõe și și-a avut fructele ei frumoșe, éră nu ca la noi, unde lucrul a luat față opusă, căci cine ne-a înjugat pre noi la Muscali? Clerul! Cine la Fanarioși? Clerul.”

A doua conferință, despre care voi a Vă raportă, este a dlui Alexandru Vlăhuță, intitulată „Curentul Eminescu”, ținută în sala Ateneului din București în 12 Martiu v.

Conferințiarul începă prin a povesti ultima vizită, ce a făcut-o acum trei ani, totu prin Martiu, lui Eminescu. Palid, cu privirile rătăcite, Eminescu l'a primit cu bunăvoință, și după ce au discutat mai multă vreme, venind vorba de poezie, nefericitul poetu fi dișe cu blăndețe, să asculte poezia sa de pre urmă. Apoi scõe o filă de hârtie

din busunar și începă să cetescă. Erau vreo 20 de strofe. Cându se uită însă pre hârtie preste umărul poetului, vedu scrise numai două cuvinte: *Sermanul Voevodă*. Eră titlul poeziei. Versurile erau foarte corecte, dară lipsite de sens. Cuvintele *foc* și *aur* reveniau cam des. Dl. Vlăhuță citeză o strofă, pre care și-o amintesc:

Catu aur, catu foc, câte . . .
Reverși preste lume sante Părinte.

După sfârșirea poeziei exclamă Eminescu cu un greu oftăt: „Of! Dómne, Dómne!” Deia întlmirea aceea Vlăhuță nu-lu mai veduse pre Eminescu până la mórte.

După introducerea acosta dl. Vlăhuță spune, că opera lui Eminescu a găsit mai muți critici, și în special arată publicul cu óre-care indignare broșura Dvóstre „Mihailu Eminescu”, numindu-o parte injurie parte pamflet. Spre a dovedi acosta citeză două pasaje din broșură, în care se dice, că jugul lui Eminescu e mai rușinos decâtu cel al fanarioșilor, și face imputare autorului, pentru ce a rémas ascuns sub masca anonimității. Conferințiarul constată altcum, că broșura Dvóstre a aflat reviste, cari au laudat-o, și că chiar împrejurarea acosta l'a îndemnat să și țină conferința. A mai dișu apoi dl. Vlăhuță, că autorul broșurei Dvóstre a scris așa acum a scris, fiind-că nu cunoșce tinerimea și n'a petrecut în mijlocul ei. Și cu atâta a terminat cu Dvóstră.

După aceste dl. Vlăhuță trece la a doua categorie de contrari, dicend: „Mai sunt la noi încă un însemnat șir de bărbați și încă maturi, inteligenți, de valóre, cari spăriați de înfuițarea lui Eminescu asupra literaturii contemporane și în specie a poetilor mai tineri — dicu și se plângă cu oftare unul altuia: „Veđi, veđi, unde ne-a dusu pessimismul lui Eminescu.” Pre aceștia fi combate conferințiarul esplicându, cum se întâmplă imitarea, declarându altcum, că și Dsale încă fi sunt nesuferite acele poezii imitate.

În sfârșit conferințiarul ajunge la a treia specie de inimi, cari afirmă, că Eminescu tot-deuna a fost îndestulit cu sórtea sa și tot-deuna a avut ce-i trebuia, și susține, că Eminescu a dus lipsă multă, că avea un palton ponosit pre deasupra cămeșii și o păreche de galoși rupti în peciore. „Eminescu a fost”, dice dl. Vlăhuță, „tipul perfect alu proletarului intelectual.” Miseria acosta, dice conferințiarul, a fost cauza pessimismului la Eminescu.

Etă, Domnule Redactor, cuprinsul conferinței ținute de dl. Vlăhuță. Elu n'a dișu absolut nimica; a gădilit simpatiile pentru Eminescu, dar de studiu serios n'a dat nici o dovédă. V'a insultat pre Dvóstră, și în loc să răspundă cel puțin la unul din argumentele Dvóstre, a repetit fără folos cele deja de mult știute despre curentul și cultul lui Eminescu.

Alba-Iulia primită din partea Sântiei Sale cu cea mai mare bunăvoință, afabilitate și iubire părintească. Din poporul nostru credincios însă nu s'a prezentat încă înaintea Sântiei Sale un număr corăspunzător demnității noastre, pre care însă Sântia Sa l'ar primi cu bunăvoință și condescendență, carea cei prezenți nu o ar' mai puteuță nici odată, și pre lângă aceea câtă nutremintă nu ar căștigă credința noastră în Roma în fața istoriei gloriose de aproape două mii de ani ai Pontificatului roman, în fața catacumbelor, unde se adună creștinii la celebrarea modestă a Sântei Liturgii pre timpul persecuțiilor, în fața urmelor antice creștine, ce le întâlnesc omul la totă pașulă, și în fața bisericilor monumentale, ce le-a ridicat în decursul seculilor pietatea și însuflețirea creștină.

Prelângă aceea Roma mai este și lăgănul nostru național. Ea este oșeș-cum o expozițiune continuă a gloriei de ore când-va a străbunilor nostri. Ori unde te întorci în Roma, pretutindena în ruinele antice romane pare că auzi viersul străbunilor nostri însuflețindu-ne curajă.

În urmă monumentele, bibliotecile, arhivele, museele și galeriile cele multe din Roma deschid omului ca nicăiri airea prospectulă celă mai magnifică în istoria culturii antice și creștine, și concedă și celui mai puțin versat în istorie o privire în puterile minunate ale omului și în diversele moduri, cum le-a știut pre acele întrebunță în diverse timpuri și epoce; simțul religios s'ar nutri, simțul național s'ar întări, și cultura proprie a fiesce cărui Român s'ar mări în mare măsură prin o călătorie la Roma cu ocaziunea serbătorii acesteia mari a creștinătății din Februarie 1893.

Amă sulevat idea acăsta sigură fiind, că ea întimpină aprobarea tuturor. A lua o inițiativă în cauza acăsta nu se ține de competența noastră. În direcțiunea acăsta suntem datorii a așteptă cu supunere dispozițiunile mai marilor nostri bisericesci.

II. Câtă de mare este respectul și iubirea, de carea se pôte mândri Sântia Sa Papa Leon XIII pretutindeni în lume, se

pôte vedé și de acolo, că cercurile cele mai inteligente catolice din Austria au înființat o societate pre numele Sântiei Sale cu scopulă de a cultivă tôte sciințele sacre și profane în spiritulă vecinică ală creștinismului. Reședința societății este Viena. S'au înscris deja mulți membri iluștri și erudiți din Cler și dintre laici și s'au constituită deja împărțindu-se în mai multe secțiuni, precum teologică, juridică, istorică, filosofică, fizică, căci precândă destul ar' cultivă sciințele aceste fără considerarea adevărurilor creștine, pre atuncă putemă să dicem, că în nu puține privințe tôte pre lângă binele, ce l'au produs spre folosulă omenirii, au produs și stricăciune destulă prin aberațiunile într'o direcțiune sau alta. Atari societăți există altcum de multă prin alte state, cum e p. es. societatea Görres în Germania, și altele pre airea, și contribuescă foarte multă la conservarea simțului religios și prin clasele înalte și prin cele mai de rind. Și Dămine! Ce mare lipsă ar fi și la noi de o atare societate! Câte păreri sinistre și ireligioșe suntem siliți a vedé nu odată prin foii și cărți române propuse publicului ca totă atătea adevăruri nerăsturnabile! Și câtă stricăciune mai facă ele mai cu samă printre tinerimea noastră! Căci foarte cu greș aflăm o carte românească de sciință, în care simțul religios s'ar nu întimpine mai multe sau mai puține păreri, ce-lă vatămă adânc. Eră apoi foile noastre numite beletristice, și mai cu samă cele literare gemă de atari păreri și aserțiuni. Și până acum încă nu avem ună contrapondu de ceva valoare. Ba amă ajunsă acolo, de scrieri obiective, cari însă nu vatămă simțul religios, nu puțin le dechără de „lucruri popesci” și „bune pentru popi”. Câtă bine nu ar puté face la noi o societate analoga celei întemeiate acum în Viena!

Revistă bisericescă.

Austria.

În ședința din 5 Aprilie n. a dietei provinciale din Austria-de-sus a ajunsă la desbatere propunerea deputatului con-

servatoră Ebenhoch, în care se cere, ca în senatele scolastice elementulă creștin să fie reprezentat în numără corăspunzător, și ca Jidovi să fie admiși numai la pertractarea propuneriloră aceloră, cari îi atingă mai de aproape. Propunerea acăsta a sprijinit' o foarte călduros și episcopulă de Linz, Mgr. Doppelbauer. Prelatulă a dicit, că instrucțiunea trebuie să se întimple pre base confesionale, că biserică nu va recunoscă nici odată atotputința statului în cestiunile religioșe, și că studiarea împreună a prunciloră de confesiuni deosebite duce la *indiferentismă*. Vorbirea episcopului a fostă viă aprobată de cătră toți deputații conservatori.

Francia.

Așa se vede, că Francia trebuie să fie tot-deuna țera extravaganțelor. Nu trece săptămână, în care să nu se înregistreze vr'un scandală întimplat în vre-o biserică din cauza predică. Acum er s'a întimplat un scandală în catedrală din Nancy. Inșu-și arhiepiscopulă Turinaz eră pre amvonă. Obiectulă vorbirii ilă formă cestiunea lucrătorilor. Socialiștii nu eră indestulți cu vorbirea prelatului; începură deci a înterupe, a sbieră, în urmă a aruncă scaunele prin aer. O gălăjie nespūsă urmă; candelabrele au fostă ruinate, și vre-o 200 de scaune au fostă sfărimate. Scandalulă s'a terminat prin stingerea lampeloră de gaz. Guvernulă suferă tôte scenele aceste, și în locă de a luă măsură în contra turburătoriloră ordinii, opresce pre preoți dela ținerea conțuniloră privitoare la cestiunea scocială. Ce mirare apoi, dacă anarchiștii aruncă în aeră edificii și omeni?

Revistă politică.

Afaceri interne.

În parlamentulă din Budapesta s'a întimplat ună evenimintă extraordinară.

Nu Vă mirați însă, Domnule Redactor, de conferința acăsta. Dlă Vlăhuță este unul dintre imitătorii lui Eminescu, și așa e prea firesc, că dînsulă încă s'a simțit redusă la valoarea adevărată prin critica Dvostre. Altcum atăta trebuie să Vă spună, că conferința dlui Vlăhuță v'a făcut ună servițiu bun. Lumea a primită cunoștință despre critica Dvostre, o cercă, o cetesce, și adevărulă își va face cale. Însemnă de acum, că admiratori însemnați de ai lui Eminescu au început a da înderētă, și acum se restrîngă numai la lăudarea *lambet* lui Eminescu. Progresulă e destulă de însemnat.

Permiteți-mă, ca de închiare să reflecteză la o singură afirmare a dlui Vlăhuță. Elă a dicit, că poeziile lui Eminescu nu au influențat tinerimea, și că tinerimea nu e pessimistă. Să știți dar, că astă-tōmnă prin Octombrie sau Noembrie, ună tineră medicinistă s'a împușcată aici în capitală, în apropierea Ateneului. Motivulă sinuciderii se află pre o scrisore din busunarulă tinerului suicid. Eră ce a stat pre scrisorea aceea:

„Poți zidi o lume întregă, poți s'o sfărîmi: ori ce-ai spune,

Preste tôte o lopată de țărînă se depune.

Măna, care-a dorit scepțrulă universului, și gânduri, Ce-au cuprinsă totă universulă, încapă bine în patru scânduri.”

Sărmanulă! I-a fostă prea greș să zidescă „o lume întregă”, și așa mai bine s'a pusă „în patru scânduri”. M. + B.

Până aici raportorulă nostru.

„Tribuna” din Sibiu a publicat și ea în numărulă 65 din 19/31 Martie a. e. o scurtă dare de samă despre conferința dlui Vlăhuță. Colegii dela „Tribuna” au ținut să ne dea din acestă incidentă o dovadă nouă despre simpatia loră tradițională față cu noi. Au pusă deci în fruntea raportului loră o întroducere, la care datorința noastră colegială ne impune a reflectă aici la cōda raportului nostru. În întroducerea loră colegii dela „Tribuna” ne spună, că studiulă nostru asupra poeziiloră lui Eminescu i-a „măhnit”, că noi suntem „capete sucite”, „inimi sēcă”, că „ocupându-se de studiulă nostru, cinste nemeritată i-a făcută dlă Vlăhuță pamfletulă literară blăjan”, de-orece „cursurile de estetică ale savantului anonimă din Blăși nu numai că n'au fostă aprobate și gustate de cătră publiculă românescă de aici, dar au sfernită adevărată indignațiune în toți căți au avut răbdarea să le cetescă”. Apoi continuă colegii: „În totă Ardealulă și în cele mai îndepărtate părți românești ale Ungariei, abia se mai găsește aji ună cărturar, în casa căruă să nu fie pre mesă volumulă de poezii ale lui Eminescu”. În întroducerea mai constată apoi, că Eminescu e „celă mai genială poetă română”; ilă numesce chiar „marele Eminescu”, afirmă, că la noi despre studiulă nostru „nici macar amintire nu s'a făcută nicăiri”, și termină cu cuvintele: „Iubimă și admirămă cu toții pre Eminescu!”

Reflecșiunea noastră la exclamarea acăsta din urmă a domniloră dela „Tribuna” este, că noi nu-i împedcăm în „iubirea” și în „admirarea” lui Eminescu. Aflămă chiar firescă „iubirea” și „admirarea” acăsta în domni dela „Tribuna”. Eminescu a fostă adevărat ună omă fără studii și prin urmăre fără convingeri și principii formate și statornice. Eminescu nu s'a însuflețit pentru nici ună ideală, pentru nici o credință, pentru nici ună avintă generosă și pentru nici o aspirațiune mai înaltă și n'a însuflețit pentru aceste nici pre alții. Eminescu a dusă o viață destrăbălată și a murit în balamucă în urma morburiloră căștigate prin punerea în pracsă a idealuliloră aceloră (?), pre cari le cantă în poeziile sale. Ce mirare deci, dacă domni dela „Tribuna” ilă iubescă și ilă admiră pre marele Eminescu! Nici n'amă scrisă noi critica noastră pentru domni dela „Tribuna”. Noi amă avut în vedere pre generațiunile viitoare ale iubitului nostru popor și pre acei părinți neprevăzător, cari, cu durere trebuie să-i dăm dreptă „Tribunei”, țină „pre masă volumulă de poezii ale lui Eminescu”. Tinerimea acăsta amă voită noi s'o ferimă de veninulă poeziiloră lui Eminescu, și pre părinții aceștia amă voită noi să-i luminămă asupra pericolului, la care își espună averea loră cea mai prețioasă. „Tribuna” și dlă Vlăhuță în locă de a se „măhni” pentru celea scrise de noi, făceată

Desbaterea generală a budgetului s'a terminată în două zile. Numai acum e săptămâna, de cându opozițiile amenințau cu obstrucțiune și cu trăgânarea desbaterilor până la vară. Ministrul de finanțe a și pregătit un proiect nou de budget provisor. E'tă însă deodată opozițiile ieau o tactică nouă: contele Apponyi renunță la dreptul de a vorbi, și în două ședințe budgetul se declară primit în general. Ce a putut să înduplece opozițiile la procedura asta, nu se scie. La atâta prevenire nu se așteptă nimeni. — Acum decurge desbaterea specială a budgetului, și luni vor începe feriele Pașcilor, cari vor ține până Joi după SS. Pași. Atunci probabil, că se va începe desbaterea budgetului ministerului de comerț, dacă se va termina mai întâi budgetul ministerului de interne și de agricultură.

În partidul independentist e o criză latentă. Mulți nu sunt îndestulți cu președintele *Irányi* și doresc o reorganizare. Sunt oameni, cari atitudinea opoziției cu ocaziunea desbaterii budgetului o aduc în combinație cu criza această din partidul independentist.

Boemia.

După cum eră de prevădută, pactul de împăcare proiectat de guvernul din Viena între Cehi și Germani a cădută și s'a îngropat. Atitudinea Cehilor bătrâni, cari au votat pentru amânarea pertractărilor de împăcare, a fostă decisivă. Și așa acum treburile staă er' acolo, unde au stat înainte de asta: frecările între cele două naționalități se vor urmări și de aci încolo, și cum și cându se vor termina, nu se poate prevedea. Cei păcăliți sunt Germanii liberali, cari s'au făcut slugi inconsciente ale contelui Taaffe, numai să pôtă realisa pactul; eră contele Taaffe își rîde în pumni, cu atâtu mai virtos,

bine, dacă arătau cu argumente, că noi am greșit. Atunci ei purcedeau cavaleresc și după cum purcedu oamenii cinstiți și umblați în ale literaturii. „Măhnirea“ dovedește numai un singur lucru, anume că cel ce se măhnesce, n'are drept.

Colegii dela „Tribuna“ în introducerea loră desu amintită afirmă, că „cursurile de estetică ale savantului anonim din Blagiu nu numai că n'au fost aprobate și gustate de către publicul românesc de aici, dar au stîrnit adevărată indignație în toți, câți au avut răbdarea să le cetască“ și că despre studiul nostru „la noi până acum nici măcar amintire nu s'a făcută nicăiri“. Acum, să fie cu iertarea domnilor dela „Tribuna“, dar asta e o minciună. „Luminătorul“ din Timișoara și „Minerva“ din Bistrița nu numai că nu s'au indignat pentru studiul nostru, ci l-au recunoscută valorea fără de nici o rezervă. Reposata „Fóia Ilustrată“ (Nr. 47 — 1892), de a cărei redacțiune dor nici domni dela „Tribuna“ nu vor fi stat departe, a distat numai atâta, că autorul broșurei noastre a privit posesiile lui Eminescu „prin prisma teologului.“ (pentru asta și-a și primit răspunsul convenit) dar nu s'a indignat. Celealalte foi române dela noi au luat numai notiță simplă despre aparițiunea broșurei noastre, fără a se exprima nici pro nici contra, dar indignați loră nu au dată expresiune. Unica fôe română, care a combătut (?) broșura noastră, a fostă fôea bisericească a eparchiei „otodoxe orientale“ de Caransebeșu, „Fôea Diecesană“.

că nu e cu neputință, ca el însuși să fi îndemnat pre Cehii bătrâni la atitudinea loră neașteptată

Germania.

Urmările crizei se vedu deja. În 29 Martiu a fostă desbătută în „Reichstag“ cererea guvernului pentru acordarea unui credit cu scopul de a procura o corvetă încrucisătoare. Suma cerută a fostă de două milioane de marce, cari aveau să formeze rata primă de plătire. Cancellarul Caprivi părtinise cu totă căldura propunerea guvernului și între motive aduse și temerea de o grevă între lucrătorii dela fabrica de năi pentru casul, cându nu li-s'ar da de lucru. Pentru propunerea guvernului cu toate acestea s'au întrunit numai 109 voturi, de-orece centrul catolic a votat contra propunerii. Și așa cererea guvernului a fostă respinsă cu 177 voturi în contra loră 109, precându dacă și centrul ar fi votat cu guvernul, s'ar fi dobândit o majoritate de 110 voturi. Votarea această a mai dovedit odată, că centrul e partidul decisiv în parlamentul german.

Belgia.

Din Belgia sosesc scirea, că guvernul ar fi retras vestitul *referendum* regesc, vădându că prin forțarea acestui lucru periclitază nu numai esistența sa, ci și dinastia. Ar fi fost întru adevăr ceva foarte curios, să se octroeze unei națiuni o constituție, care la 90 % dintre toți cetățenii țării nu-i convine. Ori cum ar fi, e cert, că prin procedura loră necorectă n'au câștigat în vadă nici regele nici guvernul.

Serbia.

După multe frământări și pertractări în sfârșit criza ministerială a ajunsă

Combaterea acestei foi însă atâtu a fostă de necuviinciosă și de josnică, încatu a reflectă la dînsa nu amă aflată a fi cu scop. „Tribuna“ a tăcut cu totul. Scimă și motivul. Cu ce față vine dar „Tribuna“ să afirme în public, că despre broșura noastră „la noi până acum nici măcar amintire nu s'a făcută nicăiri“? Dacă colegii dela „Tribuna“ doresc, noi putem să le cităm și scrisori private dela persoane foarte remarcabile de pre la noi, cari studiul nostru l'au aprobat pre deplin și nu s'au „măhnit“! Poftescă numai la redacția noastră și se vor convinge!

Încă numai o observare. S'a băgat de vină autorul broșurei noastre, că s'a ascuns sub masca anonimității. Apoi să se scie, că autorul broșurei n'a făcut această din motivul, că l'ar fi rușine de convingerile sale. Nu! căci el convingerile sale și-le va apără tot-deuna și ori unde, și pentru aceea ce scrie, stă bun înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Motivul, care l'a îndemnat să rămână anonim, a fost modestia și dorința, ca publicul să nu caute la cel ce a scris, ci la ceea ce s'a scris. Firesce că virtutea numită și motivul indegetat între colegii dela „Tribuna“ nu sunt cunoscute. Dar împrejurarea asta și injurăturile „Tribunei“ nu-l vor împedea nici pre venerabilul și eruditul autor al broșurei noastre, nici pre noi, în spunerea adevărului, și viu e Domnul! cauza dreptă va trebui să triumfeze mai curându să mai târziu! *Red.*

să fie terminată. Toți titularii afară de unul sunt radicali. Firesce, că nici acum nu sunt ocupate toate posturile. Ministrul președinte Pasici e și ministru de externe și provisor de finanțe. Asta vine de acolo, că între radicalii serbi nu prea sunt oameni, cari să pôtă fi ministri. Din cauza această denumirea consilierului de stat *Duşmanici* de ministru de comerț a stîrnită o surprindere foarte mare, pentru-că mulți trag la îndoială capacitatea lui de a corăspunde oficiului primit. Ministru de război a fost numit *Giorgievici*, care nu e omul partidului radical, dar regența n'a voit cu nici un preț să concredă portofoliul de război unui radical.

Correspondențe.

București, 31 Martiu 1892.

Nici odată spiritul de concurență n'a fost mai dezvoltat decât în zilele noastre: e'tă una dintre acele propoziții universale, dela cari începându tot-deuna ai ce să vorbești și ce să scrii. Așa este, sau așa să fie; dar ce are a face Philalet cu un asemenea lucru: dora a deschis și el vre-o prăvălie de consum, și alții l-au săpat fundamentele, pre cându se așteptă să între într'insa saci plini cu aur și cu argint? Dămne feresce, buba este alta! Anume în timpul din urmă on. cetitori au vădută, că trei inși tot din București au băgat mai iute pre mora decât Philalet: va să dăcă, modestele corespondențe ale acestuia au rămas năpădite de ale altora, sau cu alte cuvinte dînsul de aci încolo are în față sa o adevărată concurență, dar o concurență binefăcătoare, căci ea arată că „Unirea“ străbate pre căile progresului. Pentru aceea departe de a se supăra de o astfel de concurență, Philalet din adencul inimei augurază și confrăților din alte părți același lucru, er șiie și ca să aibă nu numai trei, ci de trei ori câte trei și unspredece concurenți! Da, înainte cu Dumnezeu, căci „Unirea“ apără cu o măestrie recunoscută, și potă dăce, admirată chiar de unii, dela cari nu se așteptă, apără interesele cele mai vitale ale poporului românesc: biserica și școla, fără de cari, sau fără de a căroră strînsă și nedespărțită împreunare, viitorul națiunii noastre, mai curându ori mai târziu, va plecă pre Murășu, ca și pre Dimbovița în jos. . . .

În cestiuni politice de interes mai general de pre aci, „Unirea“ nu întârzie de a servi cu notițele cele mai prospete și mai bine alese: și foarte bine face, căci eu, năpădit acum și de concurență, n'a-si sci aduce fără mai numai lucruri învechite, cari pre nici un alt teren nu se grămădesc mai iute preste olaltă decât într'alui politice. Va fi de ajunsă șadară a spune, că discuțiunile asupra adreselor de răspuns la mesajul regal s'au urmată astădată în ambele corpuri legiuitoare și mai pre scurt și și într'un mod mai liniștit de cum eră obiceiul mai înainte. Eră în adevăr cam dureros a vedea pre „părinții conscriși“ petrecându un timp foarte prețios cu frase lungi, oratorice ca și neoratorice, de vreme ce interesele țerei reclama o serie de reforme și de îmbunătățiri, unele mai importante decât altele. Mulți vedeau, și cu drept cuvint, în asemenea procedări, un viciu al parlamentarismului, încuibat alt-

mintrea și pre airea și încă pôte mai tare decât în România. Dintre discursurile rostite cu ocaziunea acelor discusiuni mi-au plăcut accentele pline de patriotism, prin cari socialistul Morțun, dar un socialist „de compozițiune”, noi amu țice de pânză „bună”, a atras atențiunea camerei asupra sorții celei rele a țeranului din statul român. Unu țiaru guvernamentală, recunoscându, că acea parte din discursul său cuprinde adevăruri, ce nu s'arū putē conțestă, adause:

„Dlă Morțun a fostu așadară fericit în alegerea temeii sale. Da, într'adevăr este multu de a se face pentru ridicarea morală, intelectuală și materială a țeranilor nostri. Dnsul are dreptate de a socoti, că pre câtu timp țeranul va rămâne în starea de inconșință, spre a țice ast-felū, în care se află astăđi, nu va fi cu puțință unu progresu realu. Înainte de tôte trebuie a ilumina conșința elementului țărănescu, a-lu ridică la înălțimea drepturilor, ce i-le dă legea, a-lu pune ast-felū în poziție de a se bucură de dñsele ca cetățenū liberu, a-lu face, să simțescă acestă lipsă, și a-lu interesă pre acestă cale de mersul afacerilor publice.” Dacă aceste sunt de lipsă a se face înainte de tôte, atunci a bună sēmă că „ridicarea morală, intelectuală și materială” a țeranului român va rămâne totu unde se află acum, ba încă se va împinge înapoi, cătră acea prăpastie înfricoșată, cătră care grăbescū masele din apusul Europei subtrase prin sistemele de guvernū hostile religiunii dela influința binefăcătoare a creștinismului. — În privința materială e de speratū, că guvernul va isbuti a duce în curēndū la bunu sfârșitū opera începută de mai înainte de a împărți respective de a vinde țeranilor în loturi micē imensele moșii ale statului, precum și de a reformă legea contractelor agricole, scăpândū ast-felū pre bieții țeranū din ghiarēle unor arēndașii, cari, în generalū vorbindū, le storeu aprōpe și mēduva din oșele lorū subțiate deja printr'atâtea suferințe. Școlele încă s'au înmulțitū și se înmulțescū pre țice merge: prin acestă însă, stândū curentulū, ce, durere, domnesce de susū până josū prin școle, în privința îmbunătățirii morale nu se face nimica. „Poporul”, țice Episcopul de Argeș în ultima sa epistolă pastorală, „poporul, pre care nu l'a pututū subjuga sabia inimicului, e subjugatū prin corupțiunea moravurilor naționale.” Esemplele rele ale claselor culte devinū totū mai contagiōse. În legătură cu acestea, permiteți-mi, Domnule Redactorū, o reflexiune: Dvōstră cu dreptū cuvintū ați protestatū contra balului aranjatū de Ovreii din Blașii în acestū timp sacru alū creștinismului; dar ce cuvinte aspre n'ati avē să spuneți sciindū, că pre aci în capitală ca și în provincie balurile se urmēză în Paresimi, absolutū ca și în carnavalū? Ah! când moravurile unui poporū creștinescu au apucatū pre o asemenea pantă, scăđendū „în fiesce care țice” și slăbindu-se „fără de încetare” — după constatările pomenitei pastorale: atunci ele nu se mai potū ridică decât printr'o reformă radicală în sensul adevăratului spiritū creștinescu. Dar cum se va putē face acestă? . . .

S'a vorbitū multū în timpulū din urmă prin țiarele din capitală despre două testamente, unul alū lui Vasile Adamaki din Iași, prin care acesta a lăsatū Academiei Române două milioane de franci. Prin acestă moște-

nire colosală Academia de sigurū că va luă unū avintū din ce în ce mai mare, de vreme ce numele binefăcătorului său va rămâne neperitorū în analele ei și întru ale culturēi nēmului românescū. Alū doilea testamentū este alū lui C. Zappa, carele întrēga sa avere de două-țeci de milioane de franci a lăsat'o Greciei: țără printr'o adevărată ironie a mai testatū Bisericei din Broșteni, unde își avea moșia cea mai mare, 215 franci și preotului de acolo țără atâtea. Țtă așadară unū grecoteiū, carele după ce s'a îmbogățitū cu atâtea milioane în frumoșa Romānie, la urmă nu numai că n'a considerat'o, ci și-a bătutū chiar jocū de dñsa prin miserabila sumă de 430 franci! Se țice însă, că rudele și guvernul român ar fi atacatū deja înainte tribunalelorū grecesculū testamentū: guvernul pentru motivulū, că după legile țerei nici o autoritate străină neautorizată prin vre-o lege specială, nu pôte posedă și în consecință nici moșteni bunuri imobile rurale în Romānia, așa încatū se pare foarte probabilū, că până ca una alta Grecii vorū trebui să se îndestulēscă cu miile de milioane, ce le-au rosū în trecutū de pre spinarea poporului românescū, fără de a-i fi datū în schimbū decât corupțiuni și necasuri pre tōtă linia!

Salutare!

Philalet.

Colecta cruceriiului.

La colecta cruceriiului inițiată de noi în numărul 16 alū „Unirii” din 1891:

Au solvitū pre anulū 1891. În *Archiecesă*: Parochia *Cucerdea română*, 4 fl. 60 cr. — *Ioanū Ghișoiū*, parochū în Vizocna a adunatū dela mai mulți indiviđi 2 fl. 50 cr. Parochia *Mischii*, 1 fl. 65 cr. — Parochia *Gădălinū*, 6 fl. 19 cr. — Parochia *Petridulū ung.*, 4 fl. 22 cr. — Parochia *Mihaltū*, 6 fl. 5 cr. *Vasile Căpălneanū* inv. în Aiudulū de susū 1 fl. Până acum au încursū pre anulū 1891 suma de 1,030 fl. 95 cr.

Invitare la prenumerațiune.

Cu 1 Aprilū st. n. s'a începutū abonamentū nou la „Unirea” cu prețurile din fruntea foii.

Ne rugămū de renoirea abonamentelorū. Restanțierii să ne trimită costulū abonamentului fără amânare, ca espedarea foii să nu sufere intreruperi. Abonenții noi să însemne adresa cu precisiune.

Redacțiunea și Administrațiunea
„Unirii”.

Noutăți.

În sērbătōrea Bunei-vestiri sânta liturgie dela catedrală a cetebrat'o Escelența Sa I. P. D. Mitropolitū, încunjuratū de membrii veneratului capitulū și ai clerului gremialū. Cu viaă plăcere ne-amū pututū convinge cu ocaziunea acestă, că sănēțtea iubitului nostru Archipăstorū, carea în timpulū din urmă lāsă ceva de doritū, multămită preabunului Dumneđeū, e restabilită în mēsură îmbucurătoare, și avemū firmă sperare, că în timpulū celū mai scurtū va fi restabilită pre deplinū.

Din *Archiecesă*. O. D. *Demetriū Mărculețū*, este dispusū administratorū parochialū în Nandra, protopopiatulū Murēșu-Uiorei.

¹⁾ Din notițele din urmă, ce le adămū în „Timpul”, rezultă, că repositulū Zappa averea sa a lăsat'o Greciei, țără în Romānia a lăsatū o rentă anuală de 1100 franci, adecă 500 frcs., spitalulū din Urziceni, și 600 bisericel din Broșteni: sumă care deși mai mărișoră, justifică aprețiarile corespondentului nostru. Red.

Iubilet prețescū de 50 de ani. Rmulū *Eliă Vlăssa*, canonicū alū capitulului nostru mitropolitanū, a celebratū în sērbătōrea Bunei-vestiri liturgia sa iubilară de 50 de ani. Venerabilulū iubilantū a serbatū aniversarea acestă rară în cea mai mare liniște, fără a face scire nimēnui. Cu tôte aceste credemū a nu-i vațemă modestia, felicitându-lu la loculū acesta din tōtă inima și dorindu-i dela bunulū Dumneđeū țarie și sănēțate netufrantă. *Întru mulți ani!*

La fundatiunea „**Petru Solomonū**” au mai contribuitū următorii domni invēțatori: *Augustinū Rîșniță* 1 fl., *Petru Gaftonū* 50 cr., *Simionū Reteșanū* 1 fl., *Ioanū Lasca* 1 fl., *Ioanū E. Butnariū* 1 fl., *Basilū Trombițașū* 1 fl., *Vasile Căpălneanū* 1 fl. — Primescă marinimoșii contribuitoari multămita noastră sinceră!

Starea totală a fondului e 146 fl. 22 cr. — *Direcțiunea inst. preparandială.*

Advocatū nou. *Dr. Augustinū Chețanū*, candidatū de avocatū în Reghinulū sășescū, în 6 Aprilū a. c. a făcutū censura de avocatū la tabla reg. din M. Oșorheiū.

O circulară ministerială în cauza albinăritului. Ministrulū de culte și instrucțiunea publică a adresatū o circulară tuturorū auctorităților bisericesci, în care le atrage atențiunea asupra intenției ce o are ministrulū de agricultură, de a înființa în deosebite părți ale țerii cu ajutorū de statū 57 stupini cu câte 10 coșnițe și o străcurătoare de miere. Ministrulū de agricultură a satoritū speșele împreunate cu ridicarea unei ast-felū de stupini în 102 fl. 05 cr. Suma acestă ministrulū o va da ca *împrumutū fără percente* la aceia, cari vorū voi a se ocupă cu stupăritulū și în specialū la preoți și invēțatori poporali. Împrumutulū acesta va fi a se restitui statului în decursū de 10 ani, până la anulū 1902. Însă așa că rata primă se va plăti numai de acum în trei ani, cândū coșnița va fi adusū deja ceva câștigū. Aceia, cari dorescū a se împărtăși din împrumutulū amintitū, au a-și adresă suplicele lorū domnului *Grand Miklós*, inspectorū de stupăritū în *Buziads* (comitatulū Timișului) până în 15 Aprilū n. a. c. Invēțatori poporali trebuie să-și subșternă cereșile pre calea inspectorului regescū de școle, țără preoții, pădurarii și alții *directi*. După așternerea cererilorū, ministrulū de agricultură va împărți ajutōrele între concurenți și se va îngrijī, ca cei împărtășiți să fie instruați în ale stupăritului prin invēțatori ambulanti. — Vede orī cine, că intențiunea ministrului de agricultură e foarte salutară, și de aceea recomandămū acelora, cari simțescū aplicare spre cultivarea albinăritului, să se folosescă de ocaziunea acestă binevenită.

„**Ardelēana**” institutū de creditū și de economi societate pre acțiū în Orēștie, și-a ținutū adunarea sa generală a șesa pentru prima dată în localulū propriū în 27 Martiū 1892. Raportulū direcțiunii ne presintă starea acestui institutū în colorile cele mai favorabile, țără bilanțul ne dovedesce inteligența, cu care suntū conduse afacerile societății. Fie destulū, să însemnāmū, că în anulū decursū *căștigulū curatū* a fostū de 15.498 fl. 81 cr., cu tôte că etalonulū de interese s'a fostū redusū cu 2% la tôte împrumaturile. *Fondulū de rezervă* alū institutului s'a urcatū la suma considerabilă de 21.453 fl. 97 cr., țără celū de *pensiune* la 2.426 fl. 76 cr. Pentru scopuri culturale și de binefacere s'a distribuitū o sumă de 1000 fl. — Cu deosebită satisfaciune amū aflatū, că acestū institutū cērcă a lăți între țeranii nostri împrumaturile pre obligațiuni cu cavenți în loculū celorlū pre cambii, cari nu suntū corespondtōre trebuințelorū poporului nostru, mai alesū a celorlū ce nu sciū serie.

Casuri de mōrte. *Alesū Hossu*, parochū în Nandra a repositatū în 14 Martiū în etate de 72 de ani în alū 44-lea anū alū preoției. — *Gavrilū Mihălyi de Apșa*, subjude reg., a repositatū în 29 Martiū în etate de 44 ani. — *Iuliana Făgărășanū n. Gaurū*, soția M. O. D. *Mihailū Făgărășanū* vice-protopop gr. cat. (în diecesa Gherlei) a repositatū în 27 Martiū în Tēuri. În veci amintirea lorū!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Diariistica noastră politică.

Studiu literar.

(Continuare.)

„Telegraful român”.

După „Gazeta Transilvaniei” fôea românescă politică mai veche este „Telegraful român”.

Nici una din foile românești politice n'a fost așa puțin populară ca „Telegraful român”. Cercul cetitorilor lui a fost tot-deuna restrîns. De o parte pentru-că ca organ al bisericii românești gr. orientale între gr. catolici n'a fost abonat mai de loc, era cetit pôte numai de singuraticii prin casele românești sau prin cabinetele societăților de lectură. De altă parte pentru-că el tot-deuna a fost în opusățiune mai multă sau mai puțin marcată față cu celelalte foi românești, cari reprezintă ideile și programul politic al majorității naționale. Până când a trăit Mitropolitul Șaguna, „Telegraful român” a făcut opusățiune politice de pasivitate. De atunci în cöce a făcut opusățiune unora sau altora dintre punctele din programul partidului național românesc, cu care nu numai că nu s'a identificat nici odată, ci l'a combătut și-lu combate în parte și astăzi, deși nu mai mult cu scopul de a formă în sinul națiunii române un partid nou mai moderat, cum cugetă serios ore-cîndva.

Împrejurările și conduita acesta a „Telegrafului român” au trebuit să-i creeze o pusățiune unică între foile noastre politice, carea lui însuși a trebuit să-i fie de multe ori foarte neplăcută. Noi încă nu am ajuns să fim un popor cu multă rutină politică, și chiar pentru aceea nu prea suntem deați nici la multă cugetare politică. De unde apoi nu prea scim prețui convingerile altuia. Dacă o idee ore-care politică sau chiar și de altă gen a ajuns la noi la rangul de a fi populară, atunci vai de acela, care cutază a nu o primi întrăgă sau chiar și numai în parte. Atunci nu mai suntem cruțatori în cuvintele: renegat, trădător, sclav străinilor și altele de acest soi. Și în urma pusățiunii aparte, în care s'a aflat „Telegraful român” tot-deuna în falanga diariisticii noastre, a fost silit să-și audă foarte des epitetele aceste dela unii sau dela alții. Și cu tôte aceste pentru cine judecă lucrurile cu obiectivitate și nepreocupățiune, și pre lângă aceea scie respectă și convingerile altuia, pentru acela simțămintele românești ale „Telegrafului român” pre lângă tötă divergența lui politică sunt chiar așa de curate și sincere ca și a ori cărei alte foi românești, ce se bucură de mai mare popularitate ca el.

Nu în lipsa simțămintelor și a sincerității a stat greșela „Telegrafului român”, ci cu totul airea. El este organ politic al unei biserice. De unde conduita lui în conturul general este prin acesta foarte bine determinată. Membrii bisericii gr. orientale sunt totu odată și fi ai națiunii. De unde nu este permis, nici convenabil și nici cu scop, ca un organ al acestei biserice să se pună în opusățiune cu programul, ce majoritatea membrilor ei și-l'a făcut, întru cât sunt fi ai națiunii. Prin așa ceva pusățiunea lui devine dilematică și nefirescă. Nu urmază de aci însă nici aceea, ca un atare organ bisericesc să se înroleze ca pioner al acelui program, căci prin așa ceva se cobără din înălțimea, în care trebuie să se afe un organ bisericesc, și biserica se pune prea mult în serviciul politice de partid, ceea ce nu se unesc cu demnitatea și chemarea ei, care în mijlocul poporului are să realizeze un program mult mai înalt decât ori ce program politic. Ci credem, că un organ bisericesc face destulă chemări sale, dacă din când în când își ridică vocea în contra unora sau altora din greșelele, ce pot să se afe într'un program politic și mai virtos în lupta pentru realizarea aceluia, era apoi

punctele acele din program, cari sunt neincunjurat de lipsă și pentru prosperarea bisericescă, le apără cu tötă sinceritatea, rezoluțiunea și energia. Pre calea acesta un asemenea organ bisericesc își păstrează și demnitatea, era înaintea națiunii nu perde nimica din stima și iubirea nefărită și meritată.

„Telegraful român” însă mai cu samă în trecut nu s'a mulțămît numai cu atăta, ci a voit mult mai mult. Fidelu tradițiilor Mitropolitului Șaguna, care nici când n'a abșis de planul de a conduce politica națiunii, a voit și „Telegraful român” să fie conducător în politică, să îndrepte politica națională întrăgă după programul său. Nu și-a adus aminte, că un organ bisericesc la noi la Români nici când nu pôte să formeze el singur programul politic național, care să-lu impună națiunii întrăgă. Căci în urmă dacă în cale nu l-ar mai sta nici o altă pedecă decât singur aceea, că preste un milion de Români sunt gr. catolici, pôte fi sigur, că aceștia nici odată nu se vor supune unui program construit de organul bisericii gr. orientale. Și spre onörea lui fie diș, „Telegraful român” în anii din urmă, pôte că convingându-se de zădărnicia luptelor sale politice în un șir forte lung de ani, începe a se mulțămi pre terenul politic cu rolul mai modest și mai firesc, ce l'a observat „Unirea” încă dela început, cu rolul de a sprijini tôte punctele acele din programul național, cari sunt neincunjurat de lipsă, ca biserica să-și pötă implini misiunea ei, și din când în când cu rolul de a mai combate cu blăndețe câte un esces, ce se ivesce mai virtos în lupta și în folosirea mijlocelor pentru realizarea programului național, fără de a mai nutri sperare deșertă de a ajunge ore când un organ conducător al politicei românești. Și de atunci „Telegraful român” fără îndoelă îi face bisericii sale un serviciu mai bun.

Noi Români suntem în regatul Ungariei despărțiți în două confesiuni. În privința acesta nu suntem singuri în Europa. Marea națiune germană încă este despărțită în două confesiuni, catolică și protestantă. Cu tôte aceste catolicii adevărați și protestanții credincioși trăesc în armonia cea mai bună, când este vorba să combată la olaltă necredința și ateismul, inimicii cei mai infensi a totu ce e creștin. Și nici nu pôte să fie altcum. Căci cei ce combat și nu pot suferi nici un creștinism pozitiv, aceia uresc chiar așa de tare protestantismul ortodox ca și catolicismul, și dacă pre acesta îl atacă mai cu multă înverșunare ca pre acela, cauza este numai, că de presente se tem mai tare de rezistența catolicismului. Când catolicismul ar puté fi nimicit, atunci tôte armele și tötă înverșunare o ar îndreptă în contra protestantismului. De aceea și în parlamente, și în presă, și de pre catedră, și în societăți și reuniuni protestanți ortodoxi formază o falangă cu catolicii în contra necredinței și a ateismului.

Durere însă că la noi nu este așa. „Unirea” și celelalte foi ale bisericii românești gr. catolice au ridicat și ținut tot-deuna sus și cu mândrie flamura creștinismului pozitiv. Nice una din ele însă nu a aflat în foile gr. orientale, și nici în „Telegraful român” nici odată un soț de luptă sub flamura mai iute sau mai târziu triumfătoare a crucii. Un curent ore care din protestantismul liberal german, ce merge totu mai repede spre descompunere și spre eliminarea elementului creștin pozitiv din sinul său, suflă câte odată mai lin, câte odată mai încet, însă tot-deuna în colönele „Telegrafului român”. De unde el și pune mare pondă mai cu samă pre formele externe ale bisericii și cu deosebire pre constituțiunea ei împrumutată dela protestanți. Ba este și mândru pre aceea, că este organul unei

biserice constituționale liberale. Nu-și aduce aminte, că dacă în membrii bisericii nu este vie și puternică credința și spiritul creștin pozitiv, atunci însă-și constituțiunea liberală a bisericii pôte să fie mormintul ei. Căci chiar constituțiunea liberală a bisericii protestante a nimitu protestantismul. În unele ținuturi până acolo, câtu bisericile stău gôle, și nimeni nu-și mai botéză copiii nici nu mai practică nimica din ceea ce demândă biserica. Pre cându dimpotrivă dacă societatea este creștină nu numai cu numele, ci și cu inima și pötunsă de credința pozitivă și de morala creștină, atunci biserica și fără constituțiune liberală pôte prosperă de minune bine.

Mai cu samă din România ne năpădesce o literatură beletristică nu numai fără gust și formă, ci și fără de Dumneș, care-și bate joc de totu, ce e creștin. Literatura acesta începe a se încuibă și printr'unile diare de ale noastre. Și deși „Telegraful român” nu cochetază cu ea, cum cu durere am văduț, că fac altele foi gr. orientale, totuși apröpe de locu nu-și ridică vocea în contra ei, ca să apere poporul său creștin de o molipsire forte periculoasă prin o atare literatură. Și totuși prin o luptă energetică în contra rölui acestuia, ce ne amenință întrăgă poporul creștin, ar face mai bune servicii națiunii și bisericii sale decât prin tractate asupra Iesuiilor rași. Căci să scie „Telegraful român”, că generațiunea crescută și îndopată cu o atare literatură nu va cruță de sigur nici pre preoții cei rași, dară nici pre cei cu barbă, ci va urf ce e creștin și în „Unirea” și în „Telegraful român”.

Acesta ar fi terenul, pre care ne putem întilni și dá mâna spre a lucră și a ne luptă la olaltă în contra inimicului comun a totu ce e creștin, fie gr. catolic, fie gr. oriental, și a mântui societatea românească de lepra necredinței și a ateismului. Fie ca să învețe „Telegraful român” din păcăniile din trecut, până ce nu va fi prea târziu.

(Va urma.)

Sărmana Dolores.

Istorie Andaluziană de Fernan Caballero.

(Continuare.)

X.

Intr'acestea Lorenzo ajunse apröpe de casele vöduvei, și cum era întunerec, și omul stă cu spatele cătră Lorenzo, numai atăta puté distinge, că era tinăr și bine făcut. Și în clipa acesta ochii îi eşiră din orbite, și erau ca și cum s'ar fi aședat o cęță pre Trupul îi încep să tremure, ca pământul înainte de erupțiunea și aruncarea lavei. Și el se apropiă de omul acela așa de încet, de pași nu i-se audiau de locu.

„Așa dară Esteban a sciut ceva,” murmură Lorenzo printre dinți.

„Mă iubești dar pentru tot-deuna?” ęice tinărul cu o vöce, ce însemnă, că el e sigur, că nu-lu aude nimeni.

„Cätü voi trăi!” rëspunse cu dulcęță un glas femeesc.

„Și-mi vei fi și nevöstuța mea?”

„Ce întrebare? Cum să nu, iubitul meu?”

„Chiar și cându ți-s'ar împotrivi cineva?”

„Chiar și cându ar voi să mi-se opună chiar regele cu tötă armată sa în frunte cu părintele Nolasco.”

„Döme, nu mă lăsă . . . morü!” strigă nefericitul rostogolindu-se jos lângă ferestă.

„Și încă de mâna mea!” ęice Lorenzo cu o vöce, ce tremură de mânie. „Și acum ași vré să vędu, cum vę veți cunună, cându vę stă împotrivi unul, care are dreptü, să vi-se împotrivescă.”

„Frate Lorenzo, tu ești?” suspină cu voce stinsă celălalt rănit.

„Dă-mi o pomenește numele?” strigă Lorenzo cuprins de spaimă.

„Ești... Tomasilo... nu mă... mai scii?”

„Tu!... tu!” gângăvi Lorenzo desperat, aruncându-se preste celălalt rănit, fața cărui îl aducea și acum aminte frumoasele trăsături tinerești ale Dolorei.

„Dă-mi o pomenește-mă!” strigă el într-un ton, ce exprimă desperare.

„Ba nu! ba nu!” răspunde rănitul cu o voce din ce în ce mai stinsă. „Dumnezeu să te ierte, precum te-am iertat și eu!” și cu vorbele aceste își perdă conștiința.

„Fugi, frate, depărtează-te!” îi strigă Esteban, care de abia își mai putu păstra sângele rece. „Depărtează-te!” îi strigă el din nou vădându o mulțime de oameni adunându-se la sbieratul Rosei. „Mergi, Dumnezeu să te mântuască! — Ce mai stai? Vrei dăru, ca tata și mama să moră de supărare?” Și Esteban vădându, că totu mai șovăie, și în loc de a pleca, se lovesce cu pumnii în cap, îl împinge pre o stradă dosnică. Și așa Lorenzo dispăre în întunecimea nopții...

Într'acestea se adunară oameni din toate părțile spre a cerceta, ce s'a întâmplat. Esteban cugetându, că dacă se va prezenta singur la casa părintească, va fi numai o dovadă de vinovăția frate-șei, se oțărî, să meargă și el după Lorenzo spre a-l mângâia și liniști. Spre sfârșitul acesta se depărta din cetate de oameni, ce se adunase, fără de a observa macar, că toți îl priveau așa de serios, ca și cum nu l'ar cunoștea de loc.

Cercetările lui rămăseră fără de rezultat. În urmă Esteban se îndreptă spre San Lucar, de unde plecase cu câteva zile. Acolo într'o crismă, unde întrebă după Lorenzo, fu prins de poliști. (Va urma.)

Despre călindăr.

(Continuare.)

Plecându așa dară dela anul întâiu al erei vulgare și calculându până la 1582, anul îndreptării Gregorice, află, că timpul, adecă anul solaru era înainte anul terestru cu 12 zile și câteva ore. Acum Gregoriu spre a face equațiunea ambilor ani se îndestulă a suprima în 1582 zece zile, cându ar fi trebuit să suprimeze 12. Ergo erravit, a greșit.

Procedându cu calcularea până la anul 2000 arată, că în acel anu călindărul Gregorianu se va afla îndreptu cu două zile și jumătate sau ceva mai puțin; cum adecă, dicem noi pre urma scriitorului nostru, se află după 1582 și cum se află acum. Se înțelege dela sine, că la anul terestru nu s'ar pute ține semnă de o fracțiune de zi, ori câtu de mare ar fi, ci numai de zile întregi, cari singure s'ar pute adauga sau subtrage din călindăr. Pentru ce și-a datu însă ostenela de a calcula până la anul 2000? De! pentru-că tocmai aci „se mărginesce în modu inexactu, precum se vede, rectificarea aplicată de Gregoriu XIII”. Dela anul 2000 încolo călindărul Gregorianu refacă în condițiunile celui Iulianu, cu singura deosebire a îndreptării dela 1582. Dar etă o altă poticnire Gregoriană și mai drăgălașă decâtu cea dintăiu. Gregoriu „s'a mărginitu a regula divisiunea timpulu până la anul 2000; totuși mergându cu calculul încă pentru 4000 de ani, nu scim cum, că după rectificarea făcută de dñsul, a găsit că nu va mai fi decâtu o diferență de o zi în 4000 de ani... diferență care, a dñsu elu, nu va aduce vătămăre nimenui”. Asta dară e bôcană! „Par-că ar fi

pusu stavilă timpulu!” Dar timpul nu se teme de opera Gregoriană și își va urma neturbat cursul său. Calculu la mână, și se va vedea adevărata diferență.

Dela anul 2000 până la 4000 avem 500 bisextili; dar după calculul Gregorianu nu ar pute fi decâtu 484 + 11 ore + 20 minute. Ar fi așadar o scădere de 15 bisextili, adecă 15 zile + 11 ore + 20 minute. La aceste adaugăm 2 zile + 11 ore + 20 minute neglese de Gregoriu în rectificarea sa, și vomu ave 17 zile + 22 ore + 40 minute, cari în anul 4000 voru trebui să se subtraga din călindărul său spre a face potrivirea anulului terestru cu celu solaru.

Punându ast-fel în evidență erorile călindărului Gregorianu, trece a arăta pre ale celui Iulianu și repetându calculu deja făcutu găsește, că în anul 4000 va trebui să se facă „o subtragere de timpu din viitoru de 30 zile + 22 ore + 40 minute”, adecă spre a o spune în termeni populari va trebui să se ștergă o lună de zile întregă. Din aceste noi amu fi dedus, că dacă e greșit călindărul Gregorianu, apoi celu Iulianu e încă cu multu mai greșit. Scriitorul nostru însă se îndestulește a dice numai, că „dacă călindărul Iulianu nu este bine aședat, nici celu Gregorianu nu este bine aședat”. Ba încă după ce a cercetat cu istețime diferența dintre cele două calendare, printr'unu raționamentu cu totul alu său propriu, rezolvăză cestiunea în favorul celui Iulianu, scriind: „Ceea ce s'ar pute admite ar fi nepotrivirea ambelor calendare cu anul solaru; dar acestă nepotrivire cade mai mult în sarcina călindărului Gregorianu.”

Spre întărirea acestei judecăți neașteptate, dl M. adauge încă și vre-o câteva observațiuni, făcute însă nu dela înălțimea unui observatoru provăditu cu instrumentele astronomice dintre cele mai perfecționate, ci de pre șes cu ochiul liberu, cari s'ar pute face de ori și cine, chiar și de un plugaru, neluându în samă, că dacă asemenea observațiuni în generalu potu ave preferință, totuși în anumite materii, mai alesu astronomice, nu sunt tot-deuna cele mai sigure. Ast-fel formăză o antitesă, totă în favorul călindărului Iulianu, și o întinde cu încredere înainte ochiloru cetitorulu, scriind: „Dela anul 45 înainte de era cristiană, cându s'a aplicat călindărul Iulianu, până la finea anulului 1891 anutimpurile au rămasu constante, ele nu s'au resimțit de diferența pretinsă de calculul Gregorianu”; va să dică după acestă călindăr primăvara e primăvară și ierna e iernă. Din contră în călindărul Gregorianu, în care se supune a fi primăvară ceea ce este iernă, după cum s'a putut vedea chiar în anul trecut 1891, cându Pascile, serbătore după esență de primăvară, au fostu puse într'insul, totu după conclusionile dlui M., în timpu de iernă. De antitesa acestă scriitorul nostru a rămasu așa de mișcatu, încâtu, uitându-și de calculu săi ipotetic, nu se sfesce a pronunța, e dreptu cam cu frică, următorea sentință: „Față cu acestă problemă călindărul Gregorianu ar fi cu multu mai înapoiat. . . . cu toate zilele ce a luat înainte călindărul Iulianu.” Îndreptându-și apoi privirea în viitoru până în infinitu, se spărie de oribila confușiune a timpurilor, efectu necesaru alu reformei Gregorice, prevădându luna lui Iuliu în primăvară și așa mai departe, așa încâtu lunile se voru preumbla prin toate anutimpurile, cum se întâmplă în călindărul arabu: confușiune care va trebui să înspăiminte chiar și pre Gregoriani, condamnându-i să facă reforme noue la anumite epoce, fără ca să potă ajunge vre-odată la scopul de a determina timpurile. Până aci dl M., a cărui gândire ni-se pare că amu cuprins-o și espus-o pre scurtu, dar într'unu modu fidelu.

Acum e rindulu nostru, să lămurim cestiunea, și spre a o face acestă, însemnămă mai întâiu că noi vomu folosi termeni fixați de știință, de cari on. nostru scriitoru n'a voit să țină samă, pote de frica de-a nu cădea în pedantismu. Așa dară anul, pre care dñsul îl numesce terestru, noi îl

vomu numi civilu sau alu călindărulu, și pre care anu îl vomu deosebi în solaru de 365 zile și lunar de 354 zile, după cum a plăcutu diferitelor popore de a-și regula călindărulu sau după cursul soarelui, ca Romaniloru, sau după alu lunii, ca Evreiloru și Arabiloru. Era anul, pre care dl M. îl numesce solaru, noi îl numim cu obștea tăvățitoru anu tropicu, pentru relațiunea, ce o are cu punctele cardinale, grecesce τροποι, ale anutimpurilor, cari sunt patru, două solstiții ale racului și căpriorulu și două equinoctii, alu berbeculu și alu cumpenei. Anul acesta este timpul, ce-lu folosesc soarele plecându dela unu din cele patru puncte cardinale și întorcându-se la același punctu, după ce a parcursu Zodiaculu întregu. Începutul acestui anu astronomi îl iveau dela equinoctiulu de primăvară, cându soarele intră în zodia berbeculu. Spre a se ave unu călindăr perfectu, e de lipsă, ca anul civilu să corespondă cu celu tropicu; de unde este de cea mai mare importanță a cunoștea pre câtu se pote mai exactu măsura acestui anu. Etă acum și urmările cele mai lămurite din aceste noțiuni elementare.

Acele patru puncte cardinale sunt totu aceleași față cu ori și care parte a globulu, așa încâtu anul tropicu rămâne neschimbatu pentru toate poporele pământulu. Dacă este vre-o deosebire, acestă provine din efectele diferite, ce le produce soarele din unu și același punctu ceresc, prin oblicuitatea zodiaculu în deosebite pozițiuni ale globulu terestru. Ast-fel bunăora în emisfera boreală, în care ne aflăm noi, produce căldurile de primăvară și de vară, cându elu, soarele, intră în zodia berbeculu și a raculu, pre cându în emisfera australă le produce intrându în zodia cumpenei și a căpriorulu; acestă însă nu împedecă, ca anul tropicu să fie unu și același pentru noi și pentru australieni. Prin urmare este falsu ceea ce dl M. înaintă ca lucru neîndoiosu, că anul solaru (tropicu) alu sudulu nu se pote potrivu cu anul solaru alu nordulu; ér rațiunea, prin care pretinde a demostă așa ceva, că adecă e deosebitu timpul, în care răsare soarele în Roma, de acela, în care răsare în Petersburg, se bazează pre o confușiune ridiculă. Neținându samă de aceea, că soarele ca și alte astre, are două mișcări, una proprie dela apus spre răsăritu și alta zilnică dela răsăritu spre apus, n'a știut deosebi între timpul, care măsură mișcarea cea dintăiu, și care timpu constituie anul egal pentru toate țările, și futre timpul, care măsură a doua mișcare și constituie ziua, ale cărei ore, după cum e foarte cunoscutu, se deosebesc după deosebirea meridianelor, și pentru aceea a locurilor. Și fiindu-că dlui M. i-a plăcutu a aduce esemplu dela căile ferate, vomu face și noi așiderea. Să ne spună: dacă noi amu dice, că trenulu percurge distanța dela București până la Viena în 30 de ore, ni-s'ar pute ore răspunde, fără de a provoca risul tuturor, că așa ceva este adevăratu la Viena dar nu la Paris, pentru-că ora acestui orașu e foarte deosebită de a celui altu? Eu însă nu întreb, ce oră este la Viena, cându sosesc acolo trenulu dela București, ci câte ore întrebăză elu dela București până la Viena.

Dela cele patru puncte cardinale își iveau începutul deosebitele anutimpuri: ast-fel în emisfera noastră dela solstițiulu raculu se începe vara; dela equinoctiulu cumpenei, toamna; dela solstițiulu căpriorulu, ierna; și dela equinoctiulu berbeculu primăvara. Dacă d. M. în locu de a se basa pre observațiunil zădarnice, ar fi urmatu acelu criteriu științificu, n'ar fi cădutu într'o erore așa de mare de a afirmă, că în anul 1891 după călindărul Gregorianu Pascile au fostu cuprinse în iernă. Elu ar fi vedutu în modulu celu mai lămuritu, că ziua Pasciloru din acelu anu, 29 Martiu, era a opta zi de primăvară: fiindu-că după corecțiunea Gregoriană equinoctiulu, cându soarele intră în zodia berbeculu, cade constantu la 21 Martiu.

(Va urma.)

Economie.

Cum se conservă ouăle? Pentru păstrarea ouălor se folosește de comună pléva, ovésul, sécara și cenușa, dară acestea mai multă scutesc oul de frig în timpul iernii, nu însă și de corumpere atunci, cândă căldura e mare. E cunoscut, că cu câtă evaporază mai multă din apa conținută în ou, cu atâtă întră mai multă aer în el, prin ce se grăbesce stricarea. Decă ca ouăle să nu se strice, trebuie ferite de aer. În America e datina, să se așeze ouăle în stratură de sare și așa rămân prospete și 8—9 luni. Mijlocul acesta, deși e bun, dară e cam scump, căci cu schimbarea timpului și sarea se mai topește și scade. Celu mai practic mijloc e gipsul. Anume din gips uscat (scutit de apă) preparăm lapte de gips, în care muiăm câte unul ouăle înveluite în dulă (pânză foarte subțire). Gipsul uscat formază pre ouă un strat, prin care nu străbate aerul, și așa le preservă de corupțiune timp îndelungat. Se mai

potă conservă ouăle și dacă se cufundă de repetite ori în apă vârsă, prin ce porii găoșii se astupă. Causa, pentru care se strică ouăle espuse la aer, este, că oxigenul din aer descompune combinațiunile de carbon și fosfor, ce sunt în ou.

Un nou morbu ală viței de vie s'a ivit în California. Natura și vindecarea morbului până acum nu e cunoscută, și proprie numai atâtă se scrie despre el, că în California causează daună forte mară în vi. Până acum nici nume nu are, ci e cunoscut numai sub numirea „morbul de viță de California”. Guvernul francesu, ca să nu se transplante și această nouă epidemie în Europa, a interdis aducerea vițelor din America de nord. Bine ar fi, dacă ar luă de timpuri și celealalte state europene măsurile de lipsă, spre a preveni noua plagă.

Editoru și redactoru răspundătoru :

Dr. Vasiliu Hossu.

Anunț de licitare.

Prin care se face cunoscut, cumcă construirea unui asil de copii în Blăși se va da în întreprindere pre calea licitațiunii minuende prin oferte. Prețulu, dela care se începe licitațiunea minuendă, este 6000 fl. v. a.

Doritorii de a licita au de a-și substerne ofertele sigilate și provădute cu un vadiu de 300 fl. v. a. Veneratul Consistoriu Mitropolitan în Blăși până la 21 Apriliu st. n. 1892 la 3 ore după amădi.

Planulu, antemăsurare și calcululu preliminaru și până atunci se pot vedé în cancelaria subscribulu.

Blăși, 30 Martiu n. 1892.

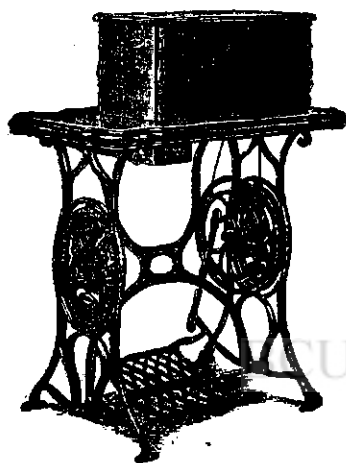
Ludoviu Csato,
advocat archidieceșan.

(9) 2—2

Josif Gans,

fabricant și reparatoriu de mașine agronomice

(7) 3—10

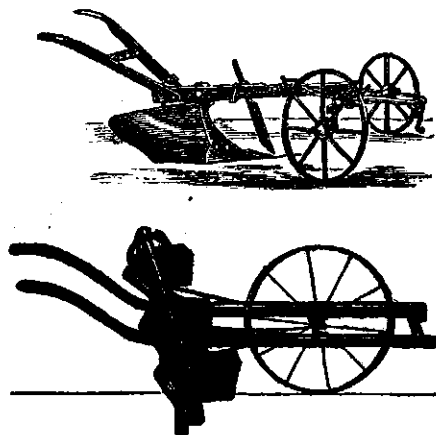

recomandă pre lângă garanță și servițiu solid și promptu depositulu său de

pluguri, mașine de îmblatit, de cusut, de trierat și de alte instrumente economice,

tote din fieru batutu.

Tote obiectele amintite se pot procură și pre lângă solvire în rate.

Fundată în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

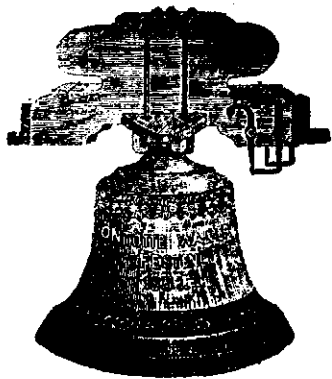
Liferantulu de curte
al Alteiței Sale
imp. și reg. Archiducele Iosifu

proprietariulu primei fabrici ungare de mașine și recușite de pompieri, turnatoriulu de clopote și metalu

Budapeșta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preanonraționulu domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

(4) 13—52

în care se fabrică atât grupuri cât și clopote singuratic: cu scaune de fieru patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferatulu dela întemeierea sa 1800 clopote mari de metalu, într'altel și celulu dela metropolia din Bucureșci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântani.

Preliminare de spese și Prețu-couranturi se trimitu la cerere gratnită și franco.

Distinsu în anul 1886 la esposițiunea regnicolară din Budapeșta pentru lucru escelent, progresu și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onore.

Cu deosebită stimă cuteză a încunoscintă pre Veneratul Cleru greco-catolicu,

că precum și până acum iaș asupra-mi gatierea de iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericelor, în ce privesce lucrulu de mäsariu și de sculptoru, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața loculu, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescu cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericel greco-catolice au căștigatulu recunoscere deosebită, și tote mă îndreptățescu la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împartăși ocasional-minte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna într'acolo, că și de aci înainte se meritulu renumele celu bun, care mi-lam căștigatulu până acum.

Prin tarifulu de zone dispărëndu departările, prin această capacitatea de concurență mi-sa măritu.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolü Müller,

auritoru și fabric. de recuș. biseric.

(5) 6—26